INDICES LECTIONUM

ET

PUBLICARUM ET PRIVATARUM

QUAE IN

ACADEMIA MARBURGENSI

PER

SEMESTRE AESTIVUM

INDE A D. XV. M. APRILIS USQUE AD D. XV. M. AUGUSTI MDCCCLXXXVII

HABENDAE PROPONUNTUR.

Praemissum est *Leopoldi Schmidtii* quaestionis de Pindaricorum carminum chronologia supplementum alterum.

MARBURGI.
TYPIS ACADEMICIS ROBERTI FRIEDRICH.

ACADEMIAE MARBURGENSIS

RECTOR CUM SENATU

COMMILITONIBUS DILECTISSIMIS

S. P. D.

Quae ante hos decem annos in commentationibus Mommsenianis et ante hos septem annos in supplemento quaestionis de Pindaricorum carminum chronologia lectionum hibernarum Marburgensium indici praemisso de Pythici carminis primi temporibus disputaveram, eorum pleraque assensum virorum doctorum tulerunt: etenim conceditur fere et Aetnam montem Olympiadis septuagesimae quintae anno secundo arsisse et Aetnam urbem Olympiadis septuagesimae sextae anno primo conditam esse et carminis versus 50—52 ad Cumanum bellum Olympiadis septuagesimae sextae anno tertio gestum spectare. Quarum rerum commemorationem facile apparet non potuisse non eo vehementioribus stimulis animos audientium movere, quo minore intervallo ab eo anno quo Pindarus Hieronem Aetnaeum cecinit separabantur, idque cum ita esset, Otto Schroederus, qui pridem aliter senserat, eo adductus est ut odam, de qua sermo est, mecum Olympiadis septuagesimae sextae anno tertio vindicaret mihique de Pythiadum calculis assentiretur (*Jahresberichte des philol. Vereins zu Berlin* VIII, 45), nec minus astipulatus est J. Sitzlerus (*Philol. Rundschau* 1881, p. 113). At negavit nuper Bornemannus ita recte concludi (*Jahresberr. üb. d. Fortschrr. d. cl. Awschft.* XLII, 78): potuisse enim et montis eruptionis novennio post et conditae urbis sexennio post et Cumani belli quadriennio post ita ut Pindarus fecit mentionem haberi, nihil igitur obstare quominus Olympiadis septuagesimae septimae anno tertio cum Bergkio carmen tribuatur. Quod quidem, ut iam pridem indicavi, est

eiusmodi, ut quis gravissimis argumentis in eum undique irruentibus coactus eo confugiat, non ut id ultro capessat in eo carmine interpretando, quod gratulatione quadam recens conditam urbem celebrare eique ut Typhoia omnia procul absint exoptare videtur. Talia autem argumenta neque ex aliis carminibus neque e futilissimis, quae in hac quaestione adhibitae sunt, scholiorum verbis peti possunt.

Ac si Bornemanni sententiam recte assequor, is ut aliter statueret uno potissimum eorum carminum inductus est, quibus ego non tam ad confirmandos quam ad commendandos calculos e Pythico primo haustos usus eram, Olympicum dico nonum. Habet hoc carmen cum Olympico duodecimo id commune, quod in eo Pythicae victoriae memoria cum Olympicae eiusdem viri ita coniungitur ut Olympicum existimari debeat, si Olympica posterior fuit, sin Pythica, aut Pythicum aut fortasse Olympico-Pythicum: quarum rationum illa aliqua ex parte eam computationem adiuvare videtur, secundum quam Pythionicarum catalogus primam Pythiadem in media Olympiade duodequinquagesima ponebat, haec eam, secundum quam in media undequinquagesima. Iam vero Bornemannus (l. c. p. 97) odam propter initii conformationem ita sibi visus est optime explicare posse, ut eam Pythicae victoriae tamquam posteriori celebrandae destinatam opinaretur: brevissimo enim cantui, qui olim Olympiae inter ipsum festum in honorem victoris auditus fuerit, opponi nunc splendidissimam comissationem, quam Pythica quoque victoria parta Opuntii in patria eius urbe instituerint. In quam opinionem quomodo incidere vir doctus potuerit, vix intellego. Nam dedita opera atque ita ut dubitationis omnino nihil relinqui possit poeta sibi nunc quoque Iovem Olympicum atque Elidis cacumen celebrandum, sed late iaculando celebrandum esse his versibus (5—10) significat: *Ἀλλὰ νῦν ἑκαταβόλων Μοισᾶν ἀπὸ τόξων Δία τε φοινικοστερόπαν σεμνόν τ' ἐπίνειμαι Ἀκρωτήριον Ἄλιδος Τοιοῖσδε βέλεσσιν, Τὸ δή ποτε Λυδὸς ἥρως Πέλοψ Ἐξάρατο κάλλιστον ἕδνον Ἱπποδαμείας*, quibus tam signate prolatis obiter tantum Pythicam quoque victoriam his verbis (11. 12) tangit: *Πτερόεντα δ' ἵει γλυκὺν Πυθῶνάδ' ὀϊστόν.* Multas easque late proiectas sagittas in sacrosanctos Olympiae locos eiusque tutelarem deum mittit, unam oblata occasione Delphos: non potest apertius indicari solius Olympicae victoriae causa carmen compositum esse, ut haec necessario sive biennio sive diutius post Pythicam parta cogitari debeat. Iam vero cum scholion ad inscriptionem adiunctum Olympicam victoriam Olympiadi octogesimae primae vindicet, secundum Bergkianam computationem ita tantum rationes congruunt, si Pythica victoria Pythiadi tricesimae ascribitur, secundum Boeckhianam etiam si tricesimae tertiae: haec autem posterior sententia non solum memoria scholii ad v. 17 sed etiam eo magis commendatur, quod decem annorum intervallum inter utramque victoriam

interpositum fuisse minus videtur probabile. Ceterum epinicios cantus in universum brevi post victorias, quibus dati sunt, conditos esse non solum rei natura docet sed etiam inde colligendum est, quod admissa mora et in decimo carmine Olympico, quod olim undecimum Boeckhius appellavit, et in Nemeaeo tertio singulariter excusatur: nam Nemeaei carminis noni, utpote nec victori Panhellenio destinati et ob occasionem fortuito oblatam orti, prorsus diversa est ratio.

Atque eis quae de nona oda Olympica supra exposui non solum, ut puto, Bornemanniana illa opinio refutata est, sed simul etiam eorum sententia labefactatur, qui consuetudinem quandam exstitisse autumant epinicia carmina ita componendi, ut ad diversorum festorum victorias complurium annorum intervallo discretas pariter referrentur: nam ne pro Olympico-Pythica quidem illa oda haberi potest. Quodsi quis eam quae sub duodecimae Olympicae nomine fertur tali potius appellatione dignam existimat, ei respondendum est prorsus similem speciem in septima Olympica oriri, sed eam speciem aperte falsam esse: nam cum in priore eius parte Pythicae victoriae commemoratio cum Olympicae ita coniungatur, ut neutra prae altera respici videatur (*Ὀλυμπίᾳ Πυθοῖ τε νικώντεσσιν* v. 10; *ἄνδρα παρ' Ἀλφειῷ στεφανωσάμενον Αἰνέσω πυγμᾶς ἄποινα Καὶ παρὰ Κασταλίᾳ* v. 15), versus finem edocemur cantus et comissationis causam in sola Olympica positam esse (*τίμα μὲν ὕμνον τεθμὸν Ὀλυμπιονίκαν* v. 88) *). Solum igitur inter Pindari carmina Isthmium septimum duas diversorum ludorum victorias coniunctim celebrat, sed id cogentibus fortasse publicis Graeciae condicionibus, nec tantum quantum inter festa Olympicum et Pythicum inter Isthmicam et Nemeaeam Cleandri victoriam temporis spatium intercessisse videtur. Certe in hoc tantum ipsam comissationis et laetae pompae causam duplicem esse significatur, id quod secus est et in Olympico septimo et in Olympico duodecimo. Ipsum autem Olympicum duodecimum cui victoriae destinatum sit, fortasse a nonnullis dubium existimari potest: mihi ut antea ita nunc propter gravissimum pondus, quo in versu 17 vox *Ὀλυμπίᾳ* effertur, ad Olympicam pertinere videtur, nec debebat huic rationi Schroederus collocatam post Isthmiadis mentionem vocem *Νεμέᾳ* in Isthmii carminis septimi versu quarto opponere. Neque enim Pindari ars in collocandis verbis eo continetur, quod valentissima quaeque semper in sententiarum initio ponit, sed si quae verba audientium auribus vel maxime infigenda sunt, eis locum insignem in initio vel fine sive sententiarum sive versuum tribuere solet, itaque hic etiam Nemeaeae victoriae significationem cum summa vi in fine longioris versus exhibet. Verum

*) Hanc rem iam Schroederus l. c. animadvertit, nec tamen id quod inde consequitur aperte prolocutus est.

enimvero quidquid de hoc statuitur, confitendum est et scripturam versus duodevicesimi et temporum notationes in scholiis exhibitas satis incertas esse, ita ut non recte Boeckhius huic potissimum carmini Pythiadum calculos superstruxerit neque ego ei in hac disputationis parte assentiri debuerim. Immo cum admodum probabiliter T. Mommsenius (Annot. crit. supplem. ad Pind. Olympias p. 155) scholiorum verba ita emendaverit, ut in eis duarum Olympicarum et unius Pythicae victoriae mentio fiat, cumque in ipso poetae versu vel coniectura Bornemanni δὶς καὶ ἐκ Πυθῶνος, qua accepta in Olympiadis duodeoctogesimae annum primum ducimur, habeat quo commendetur, neutiquam his omnibus ad diiudicandum inter Boeckhianam et Bergkianam computationem adiuvamur.

Quod vero computationem a Boeckhio et me probatam undecima quoque oda Pythica commendari significavi, de eo propterea Bornemannus dubitavit, quia haec res ex interpretatione penderet. At id longe secus se habet: nam etsi de totius carminis argumento ac de mythicae potissimum partis significatione diversissimae et exstare possunt et exstant sententiae, singularis tamen ille et cum civilis concordiae commendatione coniunctus sensus Thebanus, qui in stropha et antistropha prima legentium animos movet, nulli Pythiadi magis convenit quam ei quae media Olympiade septuagesima quinta agebatur.

Verum ut ne huic quidem parti rei plus iusto insistamus, cardo totius quaestionis in Pythico carmine primo versatur, cuius rationes universae eo ducunt, ut in Pythionicarum catalogo a Pindari scholiastis adhibito Pythiadem undetricesimam in Olympiadis septuagesimae sextae anno tertio collocatam, Pythiades igitur inde ab Olympiadis duodequinquagesimae anno tertio numeratas esse intellegamus. Quod qui aliquantillum eo confirmari existimat, quod Pausanias primam Pythiadem in Olympiadis duodequinquagesimae, secundam in Olympiadis undequinquagesimae annum tertium incidisse commemorat (X, 7, 3), haud profecto nimium huius scriptoris auctoritati tribuit: exstitisse enim inter veteres, qui secundum hos numeros Pythiades designarent, propter eius verba certum est. At meliora nos per auctores Pausania praestantiores edoceri non desunt qui inveterata opinione decepti vociferantur. Ita nuper demum vir perquam ingeniosus, sed in rebus quae ad Pindarum spectant ad festinantius iudicandum hic illic proclivis, haec scripsit*): *Pyth. I vom jahre 470: denn die chronologie Pindars hat erst Bergk in die richtige Bahn gebracht, oder vielmehr zurückgeführt, indem er der voreratosthenischen chronographie und den scholien mehr wert beilegte als den rechnungen des Pausanias. das sollte billigerweise selbstverständlich sein.*

---

*) *Philologische Untersuchungen, herausgeg. von A. Kiessling und U. v. Wilamowitz-Möllendorff, H. IX, S. 172.*

Cui, si vera essent quae de chronographis anteeratosthenicis et de scholiis Pindaricis profert, idem nunc responderem quod ante hos septem annos omnibus Bergkii asseclis respondi, neminem ex interna vel Gregorianorum vel Rossicorum fastorum praestantia diiudicaturum esse, num dierum significationes in hodierna aliqua rerum Rossicarum enarratione exhibitae secundum hos an secundum illos intellegendae essent: at hoc ita tantum recte responderem, si ut hodie diversi fasti ita antiquitus diversae rationes Pythiades numerandi exstitissent. Id autem nunc demum intellego secus se habere, quoniam nullo testimonio evinci potest quemquam veterum Pythiades aliter numerasse ac Pausanias fecit. Etenim inter scholia Pindarica nullum est, quod paullo attentius inspectum contrariam sententiam fulcire possit. Scilicet neque scholion ad Olympici carminis noni versum decimum septimum, sive illud secundum Boeckhium sive secundum G. Hermannum corrigitur, neque scholion Olympici carminis duodecimi indici ascriptum, quod Tycho Mommsenius non sine Bergkii assensu praeclare emendavit, comparationem inter Olympiadum et Pythiadum numeros instituit, ita ut solum illud quod ad Pythici carminis tertii indicem additum est in hac re cum aliqua specie veri allegari possit. At id ipsum quaeritur quam vim habeat. Aut enim, id quod in commentatione ante hos septem annos edita ipse statueram, propter ea quae de Hieronis regni initio profert hominem prorsus imperitum auctorem habet aut, quae est Sitzleri sententia (***Philologische Rundschau 1881***, p. 113), unus in eo numerus corruptus est. Nec re denuo pensitata possum quin nunc in Sitzleri partes cedam, qui rectissime animadvertit *τὴν ὕστερον* ***Πυθιάδα*** in scholiastae verbis ad exemplum loci Herodotei 6, 103 Pythiadem ea quae antea appellata est posteriorem significare, ut nequeat idem utriusque numerus esse. Itaque non iam meras ineptias ille grammaticus profert, si virum doctum sequentes scribimus: *καθίσταται δὲ ὁ Ἱέρων βασιλεὺς κατὰ τὴν ἑβδομηκοστὴν πέμπτην Ὀλυμπιάδα, τῆς εἰκοστῆς ὀγδόης* ***Πυθιάδος*** *τῇ προκειμένῃ Ὀλυμπιάδι συγχρόνου οὔσης, ὥστε πάντῃ τε καὶ πάντως μετὰ τὴν ὕστερον* ***Πυθιάδα,*** *ἥτις γέγονε περὶ τὴν ἑβδομηκοστὴν ἕκτην Ὀλυμπιάδα, συντετάχθαι τόνδε τὸν ἐπίνικον*, sed idem sic ignorantiae crimine liberatus ne a Pausania quidem in computandis Pythiadibus dissentit. His autem alias unquam numerorum notas inditas esse etiam marmor Parium atque Eusebii chronicon haudquaquam docent: nam marmoris auctor, etsi a Pausania in eo differt quod inter aerarii et coronarii ludi institutionem longius quam ille temporis intervallum statuit, tamen consentiens cum illo coronarii institutionem ad Olympiadis undequinquagesimae annum tertium refert, idem autem de numerorum notis ad Pythiades designandas adhibitis nihil omnino tradit. Nec plura docet Eusebius, qui, siquidem in eius notis restituendis neque Syncellum neque Hieronymum

sed meliorem Armeniae versionis auctoritatem sequimur, ad Olympiadem quinquagesimam haec ascribit: 'Isthmia post Melicertem et Pythia p r i u s constituta sunt'*): quae, si quid video, in brevius contracto maiore aliquo enuntiato orta sunt, quod Isthmios ludos ipso illo anno conditos, Pythios nonnihil ante institutos fuisse explicaverat.

Nec puto de veritate eorum quae hucusque exposita sunt propterea quemquam dubitaturum esse, quia de interposito inter coronarium mediae Olympiadis undequinquagesimae ludum et aerarium qui praecessit intervallo, quod marmoris Parii auctor novenne, is qui hypothesim Pythiorum composuit sexenne, Pausanias quadrienne esse voluit, diversa traduntur. Etenim nullus horum scriptorum aerarium ludum repetitum esse refert, ita ut hoc ludo ornatum festum et verissime et simplicissime primae, illud autem in quo primum coronarius instruebatur secundae Pythiadis nomen acceperit. Quodsi annorum spatium quod inter primam et secundam Pythiadem intercessisse credebatur ab eo quod reliquas divisit differebat, id ipsum utpote iustioribus tempora computandi rationibus repugnans facile eo ducere poterat ut de primae Pythiadis, i. e. de aerarii ludi anno aliter statueretur atque inde diversae illae opiniones nascerentur.**)

Tantae turbae in definiendis Pythicarum odarum temporibus profecto non exstitissent, si viri docti ipsos locos, quibus superstruenda est investigatio, accuratius inspexissent neque incertam famam de testimoniis quae nusquam exstant secuti essent: quo crimine me ipsum usquequaque eximere nequeo. Ac possem nunc huic disputationi finem imponere: verum animus fert simul eam partem chronologiae Pindaricae retractare, quae ad Olympici carminis primi tempus spectat, quia antehac de ea paullo calidius iudicasse videor. Scilicet iam in commentatione anno 1880 prodita eis qui cum Bergkio sentiunt Didymi adnotatione ad versum 33 commotus concessi, duas victorias Olympicas quas celete Hiero consecutus est ad Olympiades septuagesimam sextam et septuagesimam septimam pertinere: id quod novo postmodum argumento ab amico doctissimo Eduardo Luebbert confirmatum est. Recte enim ille in commentatione de Pindari poetae et Hieronis regis amicitiae primordiis et progressu anno 1886 emissa exposuit,

---

*) Ita verba Armenia ab Auchero recte translata esse iamdudum a Gildemeistero edoctus significaveram (*Pindar's Leben und Dichtung* p. 482).

**) Quomodo alia computandi ratio ex alia orta esset, enucleare studuit Augustus Mommsen (*Chronologie* p. 196), fortasse nimio acumine usus. Quem virum doctum dolendum est neque Schoenii Eusebium neque Tychonis Mommsenii Pindarum in manibus habuisse, cum ea componeret quae ad Pythiadum rationes pertinent: aliter enim in adnotatione ad p. 190 neque Eusebio tribuisset quae non sunt Eusebiana neque in afferendo scholio ad Olympici carminis duodecimi inscriptionem iustam scripturam in Mommseniano annotationis criticae supplemento p. 155 exhibitam neglexisset.

ea quae Pausanias VI, 9, 2 de Gelone Geloo, qui Olympiade septuagesima tertia curru victor fuit quemque hominem privatum fuisse contendit, sibi visus est explicare posse propter errorem nimis manifestum nullo pacto scribi potuisse, si in Olympionicarum anagrapha inter eiusdem Olympiadis victores Gelonis regis frater a patre Dinomene et ipse progenitus commemoratus fuisset. Quae cum ita sint, ambiguum sane videri potest utrum Olympiadis septuagesimae sextae an Olympiadis septuagesimae septimae victoriam illo carmine de quo sermo est Pindarus cecinerit: quin immo eo cautius nos iudicare decet, cum de ea re iam veteres grammatici inter se dissenserint, inter quos Aristonicus posteriori, Apollodorus ac Didymus priori victoriae odam attribuerunt. Iam vero evidentissime falluntur si qui adhuc sunt qui pertinens ad Olympiadem septuagesimam sextam carmen Olympicum tertium propterea post primum conditum esse opinantur, quod in fine illius eodem proverbio quo in huius initio Pindarus usus est, quasi poeta illa repetitione Theronem supra Hieronem extollere ac regem, quem paullo ante magnifice celebraverat, invidiose detrectare voluerit, quod quam indignum sit non opus est pluribus exponere. Sed ne inde quidem, quod victoriae ante acceptae nulla mentio fit, demonstrari potest odam Olympicam primam priori victoriae destinatam esse, quia e Pythico carmine primo satis intellegitur nulla lege poetam obstrictum fuisse, ut apud reges etiam qui per sessores vel aurigas sibi palmas parabant omnes anteactorum temporum victorias agonisticas enumeraret. In hoc argumentorum ad persuadendum vere accommodatorum defectu ego diu arbitratus sum spem currulis victoriae in fine carminis expressam vetare, ne de celeticarum victoriarum priore cogitetur, quoniam si Hiero alteram adhuc celeticam appetiit, postquam currulem Olympicam sibi unice nunc exoptandam esse quodammodo publice per Pindari os pronuntiari iussit, parum id convenire cum certaminum sacra auctoritate videbatur. Atqui confitendum est hoc quoque non esse eiusmodi ut rem absolvat, cum nec nostra studiorum illorum agonisticorum cognitio satis certa sit et variae fortasse causae excogitari possint quae Hieronem ad novum conamen celeticum incitaverint. Quo accedit quod pro contraria sententia, quae priorem victoriam a Pindaro celebratam statuit, duae rationes minime leves afferri possunt, quae me nunc movent ut relicta ea quam antea defendi in hanc potius inclinem. Earum rationum una haec est quod poeta Olympiadis septuagesimae sextae tempore complures viros Siculos cecinit idque facillimum explicatum habet si tunc ipsum, id quod in oda de qua quaerimus describitur, in Sicilia praesens fuit, altera haec quod in scholio ad versum 33 Didymus eos acriter vituperat qui ante conditam urbem Aetnam carmen ortum esse negarunt, ut colligere liceat de origine eius ad Olympiadem septuagesimam sextam referenda

ob argumenta satis gravia docto grammatico persuasum fuisse, quem nemo propterea solum ita sensisse credet, quia non Aetnaeum sed Syracusanum se pronuntiari Hiero iussit. Quae si comprobantur, fieri sane non potest quin Olympicum carmen decimum quartum, quod et ipsum in omnibus melioribus codicibus ad Olympiadem septuagesimam sextam refertur, circa idem tempus e Sicilia Orchomenum missum esse statuatur.
